

تاریخ شفاهی

زندگی و مبارزات آیت الله سید حبیب الله طاهری گرگانی

www.ketab.ir

سرشناسه :
عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
فروست:

شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

خارکوهی، غلامرضا، ۳۴۵-
تاریخ شفاهی زندگی و مبارزات آیت الله العظمی خدایه طاهری گرگانی /
تألیف غلامرضا خارکوهی.
تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵.
۴۲۰ ص
مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ ۹۸۸.
تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی؛ ۴۳.
۸- ۸۰۳-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ : ۱۸۰۰۰۰ ریال

فیبا.

کتابنامه: ص. ۳۹۳.

طاهری گرگانی، حبیب الله، ۱۳۰۹-۱۳۸۶.

ایران-- تاریخ-- پهلوی، ۱۳۰۴-۱۳۵۷-- روحانیت

Iran-- History-- Pahlavi, 1925-1978-- Clergy

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

۱۳۹۵ خ ۲ ط ۱۵۳۳ DSR

۹۵۵/۰۸۲۴۰۹۲

۴۲۴۰۱۳۸

مؤسسه فرهنگی هنری انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری انتشارات

عنوان: تاریخ شفاهی زندگی و مبارزات آیت الله محمد حبيب الله طاهري گرگاني

تأليف: غلامرضا خارکوهي

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

حروفچيني و ليتوگرافي: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۸۰۳-۸

ISBN: 978-964-419-803-8

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، رویه روی پمپ بنزین اسدی،

پلاک ۱۹۵۴، مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴

تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 مقدمه‌ی بیت آیت‌الله طاهری
۱۵	 پیشگفتار

بخش اول:

۱۹	 تولد و تحصیل
۲۱	 پیشینه‌ی خانوادگی
۲۵	 دوران کودکی
۲۸	 علم و تحصیل

بخش دوم:

۳۷	 نکاپوهای سیاسی، فرهنگی
۳۹	 ورود به عرصه‌ی سیاست و مبارزه
۴۶	 انتقاد از لایحه‌ی قانون حمایت خانواده
۴۸	 بازگشت به گرگان و گسترش فعالیت‌ها
۵۱	 تأسیس حوزه‌ی علمیه‌ی امام صادق(ع)
۵۶	 نقش سیاسی - فرهنگی حوزه‌ی آیت‌الله طاهری
۶۲	 ارتباط با دانشجویان
۶۵	 از شهادت آقا مصطفی تا تبعیدگاه

- ۷۴..... خاطرات و خطرات دوره‌ی تبعید
- ۸۷..... شتاب مبارزات در منطقه
- ۸۹..... آیت‌الله طاهری و پنجم آذر
- ۹۷..... محرم و خروش انقلابی
- ۱۰۰..... در آستانه‌ی پیروزی

بخش سوم:

- ۱۰۵..... در خدمت جمهوری اسلامی
- ۱۰۷..... آیت‌الله طاهری بعد از انقلاب
- ۱۰۸..... تحلیل کمیته‌ی موقت انقلاب در گرگان
- ۱۱۱..... نظام رفرانس جمهوری اسلامی
- ۱۱۴..... دقت و صیانت سیاسی
- ۱۲۲..... مبارزه با خط‌محاق و جرائم انحرافی
- ۱۲۸..... ترور آیت‌الله طاهری در دست منافقان
- ۱۳۳..... یادی از محافظ فداکار
- ۱۳۴..... آیت‌الله طاهری و مجلس خبرگان
- ۱۴۸..... ارتباط با جبهه‌های جنگ
- ۱۵۶..... یادی از سردار شهید طاهری
- ۱۶۱..... تأسیس سازمان تبلیغات اسلامی گرگان
- ۱۶۷..... نمایندگی بنیاد بین‌المللی غدیر در استان گلستان

بخش چهارم:

- ۱۶۹..... سنجایی اخلاقی و رفتاری
- ۱۷۱..... اخلاق و معنویت
- ۱۸۱..... زهد و ساده‌زیستی
- ۱۸۷..... رعایت قوانین دولتی
- ۱۸۸..... فروتنی و ارتباطات مردمی

۱۹۴	منادی وحدت شیعه و سنی
۱۹۹	عزت نفس و مناعت طبع
۲۰۲	توصیه به علم و تحصیل
۲۰۴	ارادت به اهل بیت (ع)
۲۰۹	شوخی طبعی حاج آقا
۲۱۰	حساسیت به بیت المال
۲۱۲	توجه به قرآن
۲۱۶	ویرس و برمش
۲۱۷	برنامه‌ی پیاده‌روی زیارتی
۲۳۰	ارادت به امام و جبری

بخش پنجم:

۲۴۵	از بیماری تا عروج
۲۴۷	ارتحال ملکوتی
۲۵۳	برشی از انعکاس خبری واقعه در نخستین روزها
۲۶۳	آیت الله طاهری گرگانی در گذر زمان
۲۷۳	استاد و تصاویر
۲۷۵	فهرست موضوعی اسناد
۳۹۳	کتابنامه
۴۰۱	نمایه

مقدمه

بازشناسی و سرفی شخصیت‌هایی که سال‌های عمر خود را به تاریخ مبارزات اسلامی مردم قهرمان ایران به دربردار امام خمینی (ره) گره زده و نقش بسزایی در پیروزی آن داشته‌اند از جمله وظایف مورخین انقلاب اسلامی است. خصوصاً آنانی که علاوه بر سوابق درخشان پیش از انقلاب اسلامی، در دهه‌های واد تمرار آن نیز کوشیدند و با دشمنان بیرونی و درونی این نهال نوپا به مبارزه پرداخته‌اند.

یکی از یاران راستین امام و نهضت اسلامی مردم ایران، مرحوم آیت‌الله سید حبیب‌الله طاهری است که با داشتن سوابق درخشان علمی - معنوی، در راه دفاع از دین اسلام و مکتب تشیع و مبارزه با رژیم پهلوی، زندان، شکنجه و تبعید را جان خرید و تا پایان عمر شریفش نیز در این راه ثابت قدم ماند.

آیت‌الله طاهری که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مبارزه با مافک پیچیده‌ی منطقه، توسط گروه‌های ضدانقلاب به درجه‌ی رفیع جانبازی نایل آمده بود، بارها و بارها برای دفاع از کبان اسلامی راهی جبهه‌های دفاع مقدس شد و در این راه فرزندش - شهید حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمد طاهری - را نیز تقدیم انقلاب اسلامی کرد.

او زعامت بخش عظیمی از مردم استان گلستان را داشت و در همین راستا سه دوره به‌عنوان نماینده‌ی مجلس خبرگان برگزیده شد که در تصویب اصل ولایت فقیه در مجلس خبرگان قانون اساسی کوشش ارزنده‌ای نمود. همواره مدرسه و مسجدش پایگاهی برای علاقه‌مندان به اسلام و انقلاب بود و در همه‌جا به ارشاد و ترویج ارزش‌های دینی می‌پرداخت. او حافظ قرآن، مجتهدی زمان‌شناس و مجاهدی خستگی‌ناپذیر بود. پیاده‌روی‌های زیارتی آن مرحوم

از قم به جَمکران و از نجف اشرف به کربلای مُعلا و بالعکس و نیز از گرگان به مشهد مقدس گویای عمق عشق و ارادتش به اهل بیت رسول‌الله(ص) است. این ویژگی‌ها و ده‌ها نکته‌ی مؤثر ناگفته در ابعاد دینی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی وی، نشان‌دهنده‌ی برجستگی این شخصیت بزرگ در استان گلستان و حتی کشور است.

با توجه به نقش تأثیرگذار مرحوم آیت‌الله سید حبیب‌الله طاهری گرگانی در استان گلستان، مرکز اسناد با افتخار تاریخ شفاهی زندگی و مبارزات مرحوم آیت‌الله سید حبیب‌الله طاهری گرگانی را تقدیم پژوهشگران و علاقه‌مندان به نظام جمهوری اسلامی می‌کند.

در پایان ضمن تشکر از زحمات مؤلف محترم جناب آقای غلامرضا خارکوهی، از معاون محترم تدوین و تاریخ شفاهی جناب آقای دکتر مرتضی میردار، مدیر گروه تاریخ شفاهی آقای جواد بانی و همچنین همکاران محترم مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

مقدمه‌ی بیت آیت‌الله طاهری

مرحوم حضرت آیت‌الله حاج سید حبیب‌الله طاهری گرگانی از علما و شخصیت‌های کم‌نظیری است که هنوز ابداد علمی، فرهنگی، سیاسی، مبارزاتی، خانوادگی و اجتماعی او برای مردم ما خصوصاً نسل جوان ناشناخته مانده است. یقیناً هر قدمی که در راه شناساندن این گوهرهای تابناک برداشته می‌شود پاداش بزرگ الهی را در پی خواهد داشت.

در همین راستا جا دارد از رحلت شبانه‌روزی تاریخ‌نگار ارجمند آقای غلامرضا خارکوهی که سالیان زیادی است بار نگارش تاریخ انقلاب اسلامی استان گلستان را تقریباً به تنهایی به دوش گرفته است، تشکر ویژه داشته باشیم. چرا که متأسفانه قلم‌های آلوده‌ای با نیت تحریف تاریخ معاصر استان گلستان به کار افتاده و در عدد است واقعیت‌های تاریخی را با تحلیل‌های برخاسته از حُب و بُغض‌های شخصی و سیاسی به شکل وارونه جلوه دهد. امید است این اثر ارزشمند مورد توجه همه‌ی علاقه‌مندان به اسلام، روحانیت و انقلاب اسلامی قرار گیرد.

ان شاء الله

بیت مرحوم آیت‌الله حاج سید حبیب‌الله طاهری گرگانی

۹۴/۳/۲۷

پیشگفتار

تاریخ کشور ما، ویژه دوران معاصر مدیون تلاش‌ها و فداکاری‌های شخصیت‌های بزرگی است که در کوران حوادث و خطرات دل در گرو خدا نهادند و به میدان مین‌گونه‌ی مبارزه وارد شدند و در مقابل ظلم، زور و استبداد، و خط نفاق و منافقین ایستادند، و در این راه از همه چیز خود گذشتند و مرز شهادت پیش رفتند. مرحوم آیت‌الله حاج سید حبیب‌الله طاهری گرگانی از آن جمله بود.

او در دورانی که رژیم پهلوی دیر و رذالت را به سُخره می‌گرفت و فرهنگ غربی و سکولاریسم و بی‌دینی را رواج می‌داد، به حوزویان پیوست و حتی برای تکمیل تحصیلات دینی، حدود بیست و پنج سال دور از موطن خود راهی حوزه‌های علمیه‌ی قم و نجف اشرف شد تا روح تشنه‌ی خود را بیش از پیش از ریاض بیکران فضایل اهل بیت عصمت و طهارت (س) سیراب نماید. اما در این راه با وجود فقر، بیست و سختی‌های بسیار، از پای نایستاد. به‌طوری‌که با تلاش وافر در سی سالگی به دست ائمه‌ای نایل آمد و سه مرجع بزرگ آن دوره، مقام اجتهاد او را تأیید کردند.

او در سال ۱۳۵۰ ش پس از ۱۷ سال حضور در حوزه‌ی علمیه‌ی نجف به برگان بازگشت و ضمن امامت جماعت مسجد الرضای آذربایجانی‌های گرگان، به احیا و احداث حوزه (مدرسه) علمیه‌ی امام‌صادق (ع) و تربیت طلاب علوم دینی و نیز ارشاد و هدایت مردم به سوی قرآن و فرهنگ اهل بیت پرداخت.

او در کنار این تلاش‌ها مبارزانش را علیه رژیم پهلوی تشدید کرد، به‌طوری‌که مدرسه‌اش به یکی از کانون‌های افکار انقلابی امام مبدل گشت و همیشه تحت کنترل نامحسوس

جاسوسان ساواک (سازمان اطلاعات و امنیت حکومت پهلوی) قرار داشت که گزارش‌های متعدد ساواک از فعالیت‌های سیاسی آیت‌الله طاهری گواه این مدعاست. از جمله‌ی این گزارش‌ها می‌توان به ارتباط او با جوانان و دانشجویان، تلاش مشترک او و چند تن از علمای دیگر منطقه برای برپایی مجلس بزرگداشتِ فرزند گرامی حضرت امام خمینی (ره) در آبان سال ۱۳۵۶، بزرگداشت شهدای قیام ۱۹ دی قم و ۲۹ بهمن تبریز در همان سال و مراسم ۱۰ فروردین و ۱۹ اردیبهشت سال ۵۷ و غیره اشاره کرد.

این تلاش‌ها تا آنجا پیش رفت که وی محکوم به ۱۸ ماه تبعید سیاسی از گرگان به یاسوج (استان کهگیلویه و بویراحمد) و انارک (اصفهان) و سقز (کردستان) گردید. او در آنجا نیز دست از مبارزات سیاسی و مذهبی بر نداشت، به‌طوری‌که صدای اعتراض ساواک بلند شد که «طبق بررسی‌های ما تاکنون از طریق این سازمان به عمل آمده... با توجه به اینکه تبعیدی فوق از روحانیون افراسی و نوق‌العاده مطلع و دارای نفوذ کلام می‌باشد، این امکان وجود دارد که در مدت اقامت اجباری... امنیت و آرامش موجود [در منطقه]، دستخوش دگرگونی شود.»^۱ آیت‌الله طاهری گرگانی پس از اتمام ری‌کردن دوران تبعید بر تلاش‌های سیاسی و مذهبی خود افزود، به‌ویژه حضور در تحصن آبان سال ۱۳۵۷ مردم گرگان در مقابل دادگستری، و قیام پنجم آذر گرگان که منجر به شهادت ۱۴ نفر از مردم منطقه توسط دژخیمان رژیم پهلوی شد، به اضافه خطابه‌های محرم و حمله‌ی مأموران به حواری و مسجدش، سخنرانی در راهپیمایی بزرگ عاشورای سال ۵۷ گرگان، تشکیل کمیته‌ی موقت در هیئت‌های امام‌صادق (ع)، حضور در تحصن روحانیون مدافع امام در مسجد دانشگاه تهران، و نیز حضور در مراسم استقبال از رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی در ۱۲ بهمن سال ۵۷، با ایران و مشارکت در مدیریت مبارزات توفنده‌ی مردم منطقه، تنها گوشه‌ای از زحمات آن مرحوم در دوران سیاه طاغوت است.

بعد از پیروزی انقلاب نیز او ضمن مدیریت حوزه‌ی علمیه و مسجدالرضا (ع)، و مدتی اداره‌ی کمیته‌ی موقت مدرسه‌اش، تشریح نظام جمهوری اسلامی و تشویق مردم به شرکت در فرآیندوم و رأی «آری» به آن، همکاری با نهادهای انقلابی و حزب جمهوری اسلامی،

۱. پرونده‌ی ساواک آیت‌الله سید حبیب‌الله طاهری گرگانی

حضور در مجلس خبرگان و دفاع از اصل ولایت فقیه، به افشای انحرافات منافقین و جریان سیاسی معروف به اُمت پرداخت و تا آنجا پیش رفت که در ۲۸ شهریور سال ۱۳۶۰ توسط منافقین ترور شد و به افتخار جانبازی نایل آمد.

او پس از مدت‌ها بهبود یافت و راه خود را ادامه داد و در راستای این فرمایش امام که جنگ در رأس امور است، به حمایت از رزمندگان اسلام و حتی حضور خود و طلبش در جبهه پرداخت که در این راه فرزند گرامی‌اش (سید محمد طاهر) و بیش از دوازده طلبه‌ی شهید را تقدیم انقلاب کرد. حضور او در ادوار مختلف مجلس خبرگان - که با رأی بالای مردم فداکار مازندران و گلستان صورت می‌گرفت - نشان دیگری از اعتماد و نفوذ زیاد او در میان مردم مازان و انقلاب بود.

پس از ارتحال حضرت امام، به حمایت از مقام معظم رهبری - حضرت آیت‌الله خامنه‌ای - پرداخت و همواره مدافع واضح او ... ساده‌زیستی و اخلاق خوب و پیاده‌روی‌های او از نجف به کربلای حسینی و از گرگان به شهر الرضا از مهم‌ترین ویژگی‌های معنوی اوست که دوستان و حتی مخالفانش بر آن اتفاق نظر دارند.

با فوت آیت‌الله طاهری پیکر مطهرش به‌طور بشکوه و بی‌نظیری بر دستان مردم خطه‌ی گلستان و گرگان تشییع شد. پیام‌های مختلفی از سوی سراز و مسئولان جمهوری اسلامی به‌ویژه مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، و غیره صادر گردید که خود گواه نفوذ و محبوبیت آن مرحوم در جامعه می‌باشد. اینک برای معرفی بیشتر ادوار مختلف زندگی و شخصیت آیت‌الله طاهری گرگانی - به تعبیر رهبر معظم انقلاب - «این عالمِ خدوم» به بررسی تاریخ شفاهی زندگی و بارزات و خدمات سیاسی - مذهبی او از تولد تا وفاتش پرداخته‌ایم. با اذعان به این نکته که این کتاب تنها شمه‌ای است از سجایا و نقش‌آفرینی‌های کوچک و بزرگ او در تاریخ معاصر کشور ما به‌ویژه استان گلستان، که آن هم مبتنی است بر خاطرات شخصی خود آن مرحوم و خاطرات و مشاهدات افراد مطلع و دوستان و اطرافیانش که با روش پیمایشی و مصاحبه و پرسش‌نامه گردآوری و تدوین شده است، و برای تکمیل آن نیز از منابع کتابخانه‌ای و اسناد در دسترس بهره برده‌ایم.

ارزش کتاب‌های تاریخی به این است که مستند، با صداقت، جامع و به دور از ذهنیت و حُب و بُغض‌های شخصی به نگارش درآید و مؤلف و گویندگان خاطرات با نیت و هدفی پاک به آن بپردازند. به همین خاطر حداکثر سعی خود را کرده‌ایم تا بر مبنای روش علمی تاریخ شفاهی و با در نظر گرفتن ناظر عالی - خداوند متعال - به تبیین موضوع این تحقیق تاریخی بپردازیم و اثری متفاوت و جامع‌تر از آثار مشابه ارایه نماییم.

در این راستا مطالب کتاب در چند بخش تدوین شده است:

بخش اول «دوران تولد و تحصیل»؛ سیمای خانوادگی و علمی او را در حوزه‌های گرگان، قزوین و نوبت دربر می‌گیرد.

بخش دوم «کاپوهای سیاسی، فرهنگی»؛ زندگی او از جوانی تا پیروزی انقلاب به‌ویژه مبارزاتش علیه رژیم پهلوی و بازداشت و تبعیدش بررسی شده است.

بخش سوم «خدمت - جمهوری اسلامی»؛ شامل خدمات او پس از انقلاب از جمله در کمیته‌ی موقت، مجلس خبرگان، مبارزه با منافقین و ترورش، دفاع مقدس و برخی مسئولیت‌هایش می‌باشد.

بخش چهارم «سجایای اخلاقی و اناری» است که از زبان دوستان و بستگانش مورد بحث قرار گرفته است.

بخش پنجم «از بیماری تا عروج»؛ شامل گفت‌وگوها و است از آخرین روزها و ماه‌های حیاتش و انعکاس اجتماعی ارتحالش.

امید است ارواح ملکوتی امام و شهدا و خاصه روح مبارک آیت‌الله طاهری گرگانی و فرزند شهیدش از این پژوهش خشنود باشند. ان‌شاءالله

در پایان ضمن تقدیر از همسر و فرزندان گرامی‌ام به‌خاطر صبوری‌های مفرط در مقابل سختی‌های مضاعف این‌گونه پژوهش‌ها، از مساعدت‌های همه‌ی کسانی که اسناد و خاطرات و الطافشان را ارزانی این تحقیق نموده‌اند، به‌ویژه بیت مکرم آیت‌الله طاهری، و نیز از بزرگواری مرکز اسناد انقلاب اسلامی در تصویب و انتشار این اثر تاریخی صمیمانه سپاسگزارم.

خدایا خدایا تا انقلاب مهدی از نهضت خمینی محافظت بفرما.

غلامرضا خارکوهی